READING READINESS TEST

Appendix : D

Name ____________________

Village/City ____________________

District ____________________

Institution : ____________________

To-day's date : ____________________

Birthdate : ____________________

Age : ____ Year ______ Month ________

Test	I	II	III	IV	V	Total
Score						

Smt. V. R. Umrajwala

M. B. Patel College of Education

Sardar Patel University

Vallabh Vidyanagar (Dist. Kaira)

(Gujarat State)

TEST I WORD MEANING

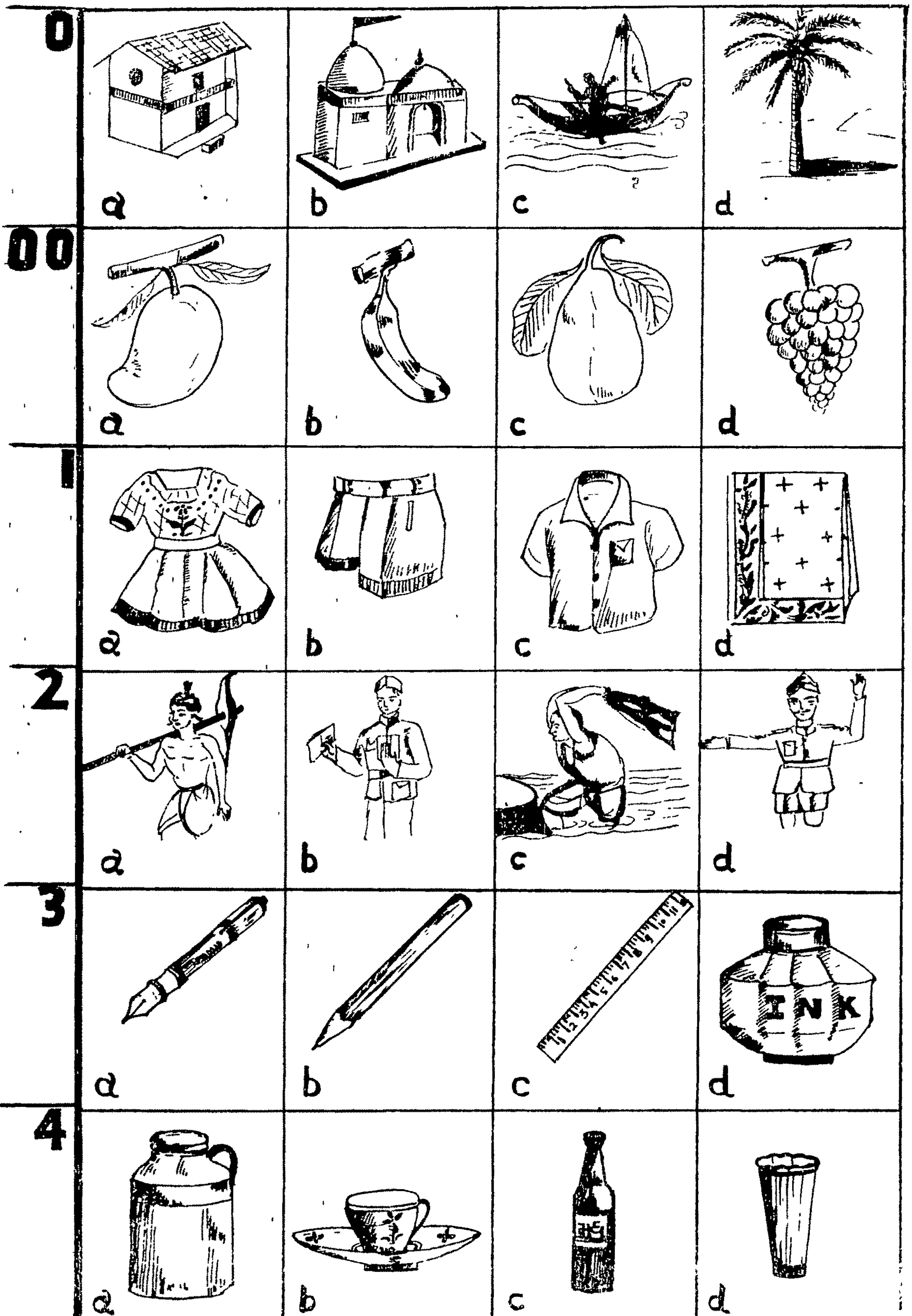

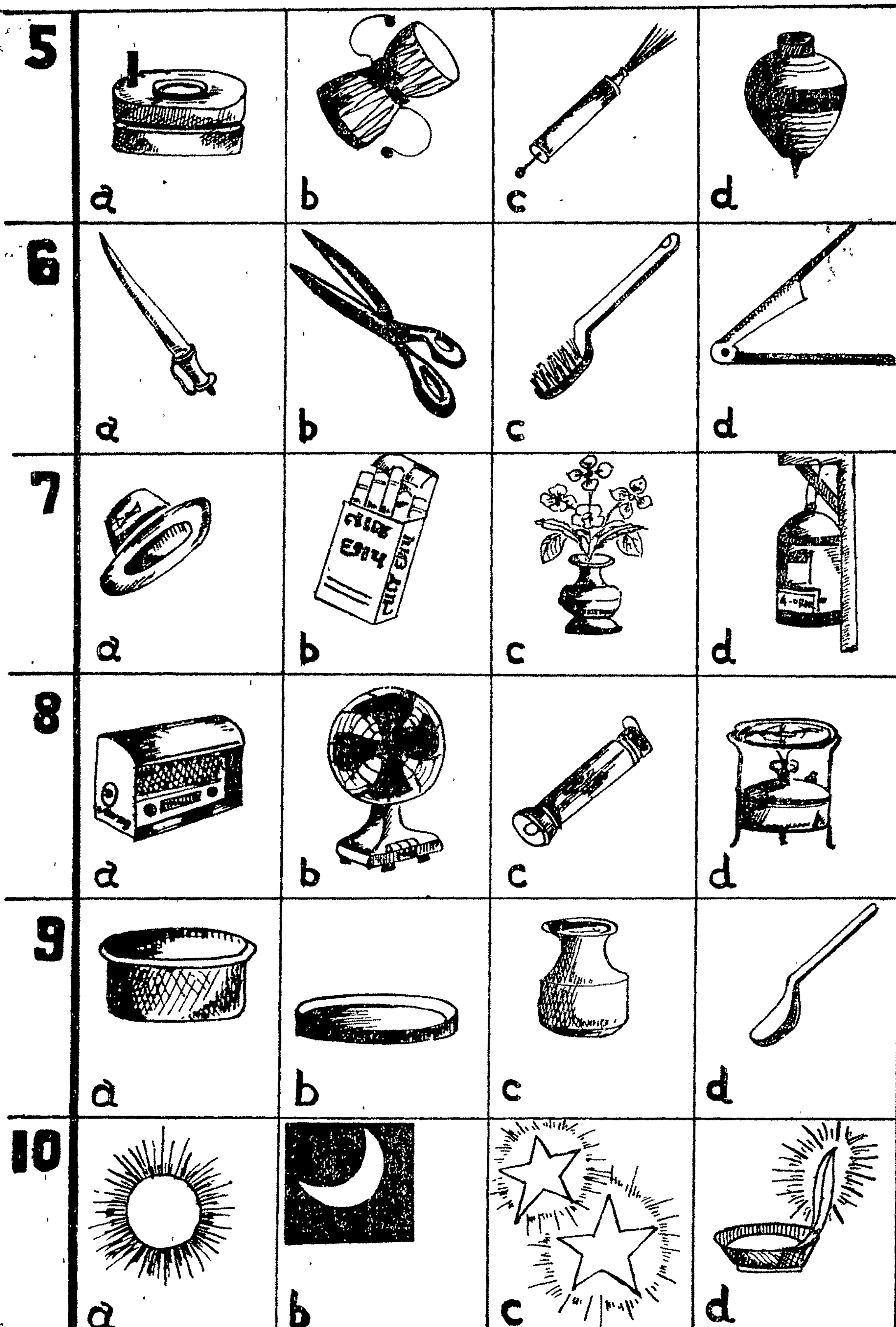
5
a
b
c
d
6
a
b
c
d
7
a
b
c
d
8
a
b
c
d
9
a
b
c
d
10
a
b
c
d

11	a	b	c	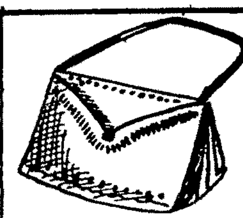 d
12	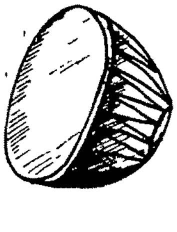 a	b	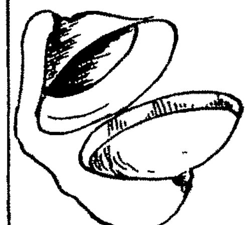 c	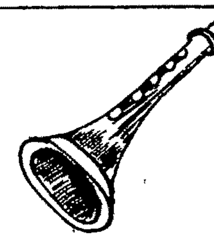 d
13	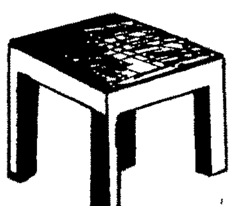 a	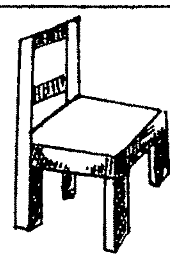 b	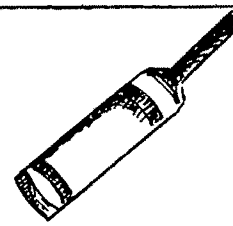 c	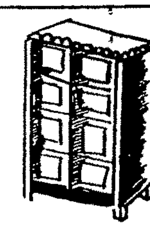 d
14	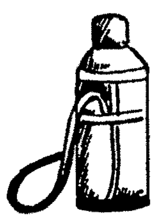 a	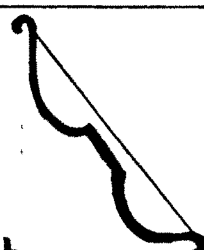 b	c	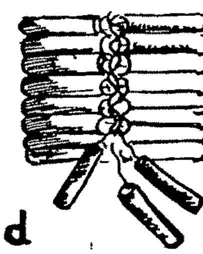 d
15	a	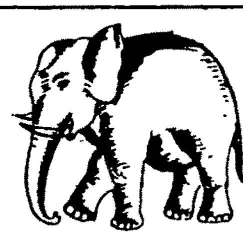 b	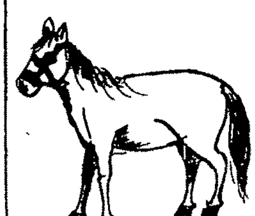 c	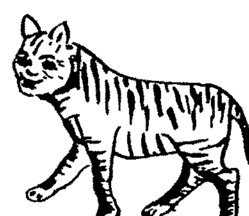 d
16	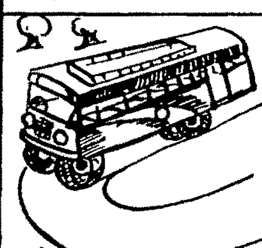 d	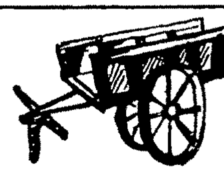 b	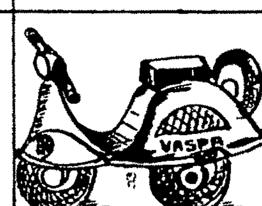 c	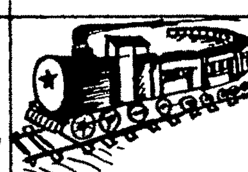 d

TEST 2 VISUAL DISCRIMINATION

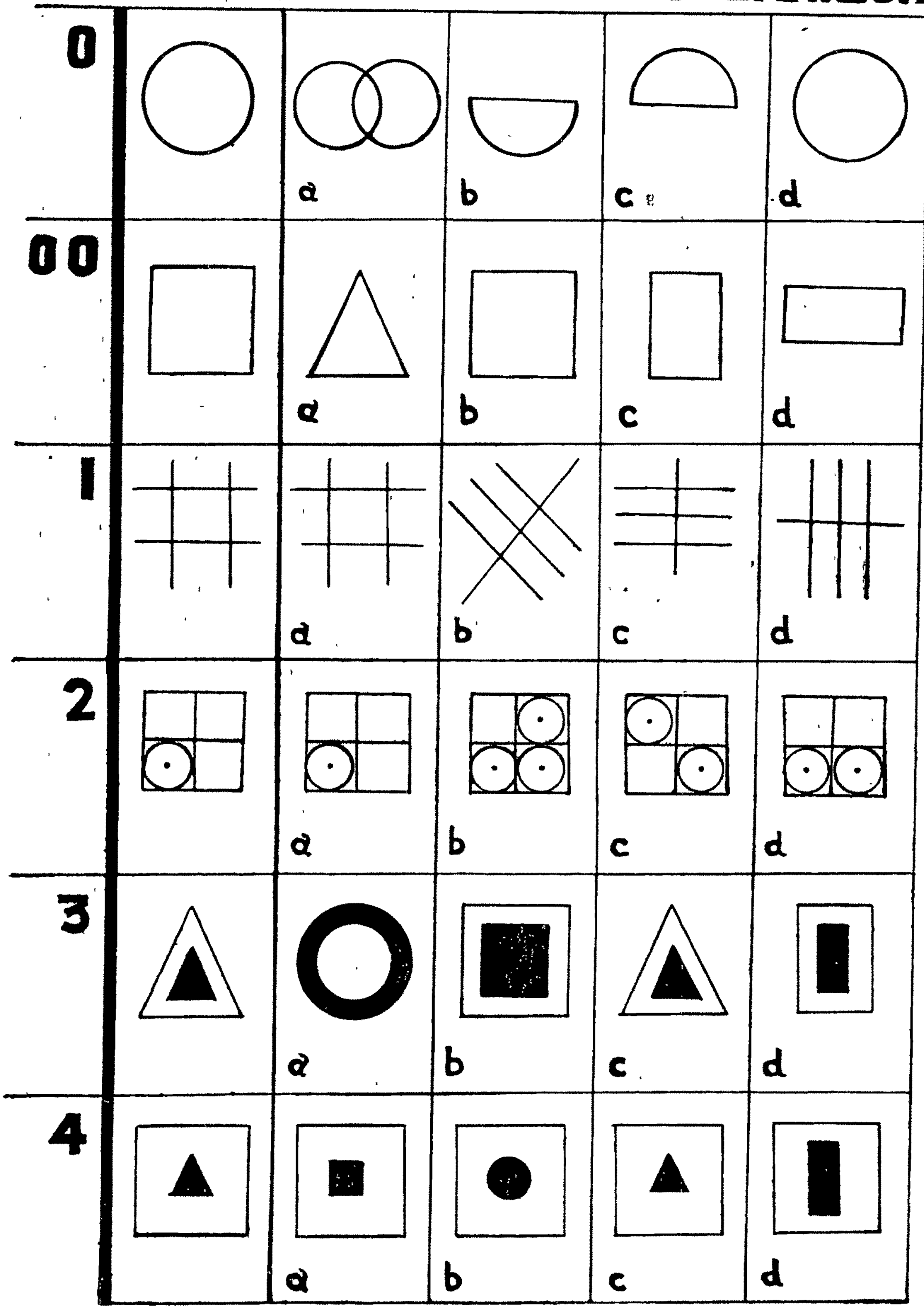

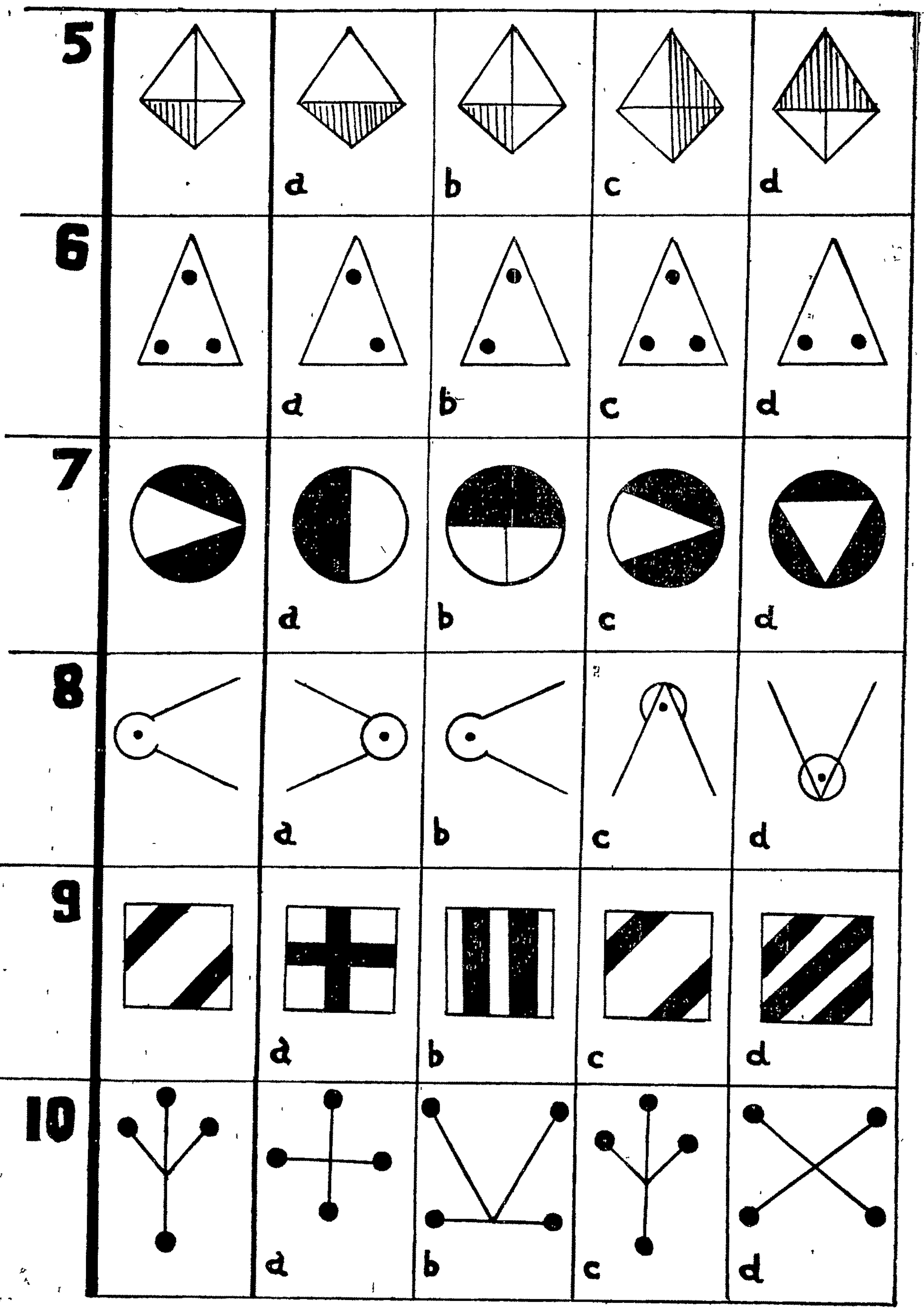
5
a
b
c
d
6
a
b
c
d
7
a
b
c
d
8
a
b
c
d
9
a
b
c
d
10
a
b
c
d

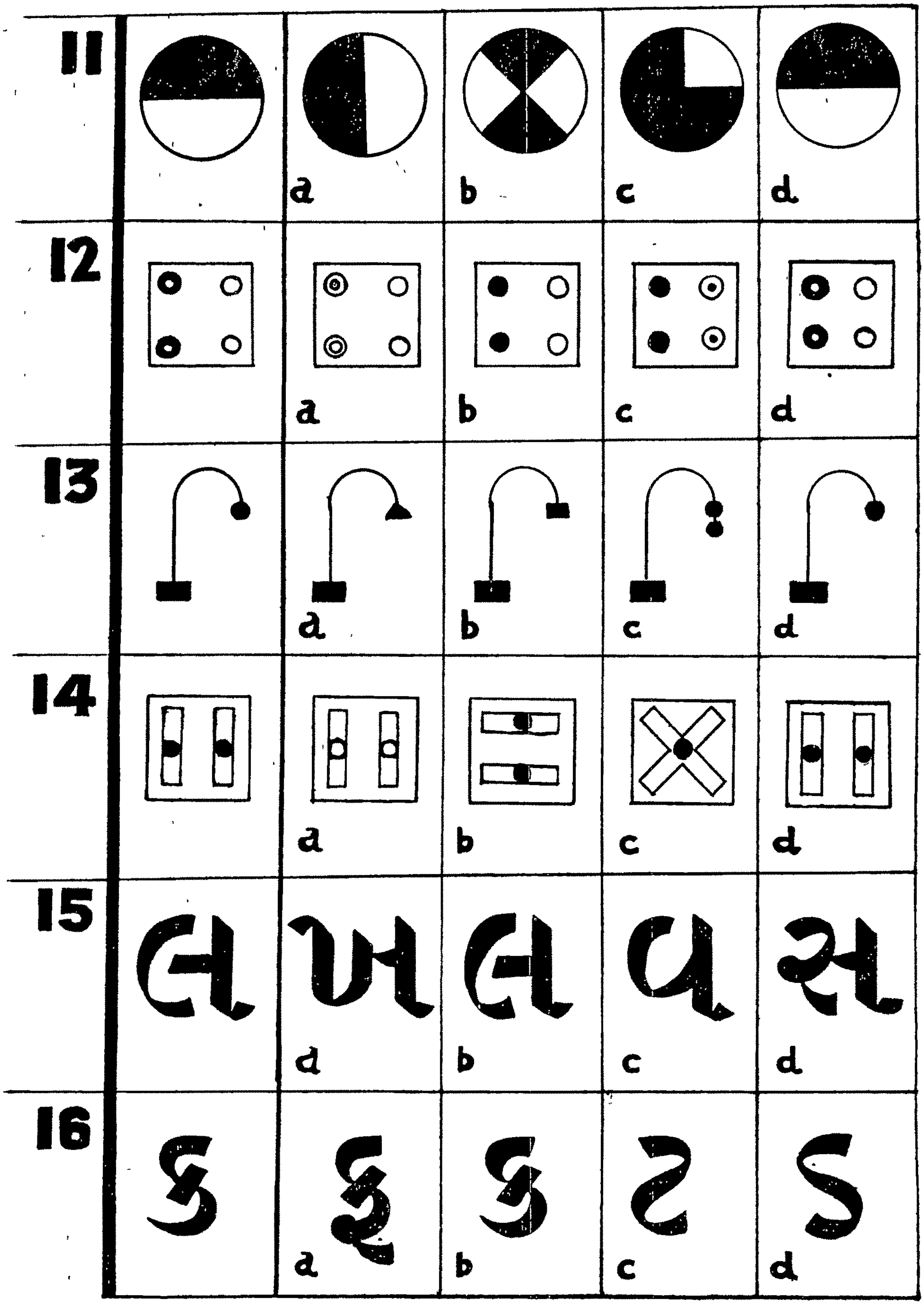
11
a
b
c
d
12
a
b
c
d
13
a
b
c
d
14
a
b
c
d
15
d
b
c
d
16
a
b
c
d

17	ન	મ a	ન b	ત c	જ d
18	ભ	છ a	ચ b	ભ c	બ d
19	પગ	ગપ a	પય b	પમ c	પગ d
20	હસ	સસ a	હસ b	મસ c	હમ d

TEST-3 SENTENCE MEANING

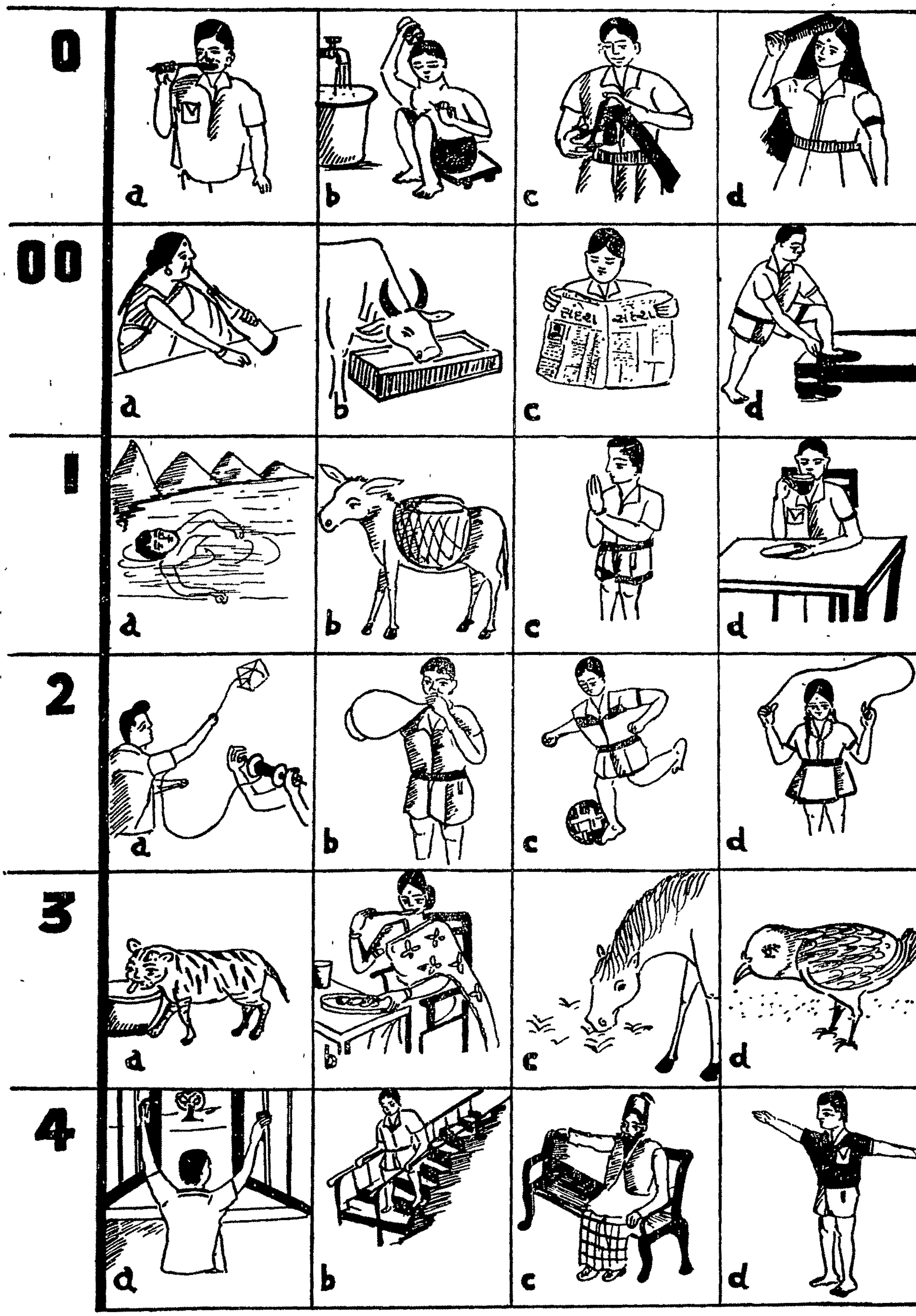

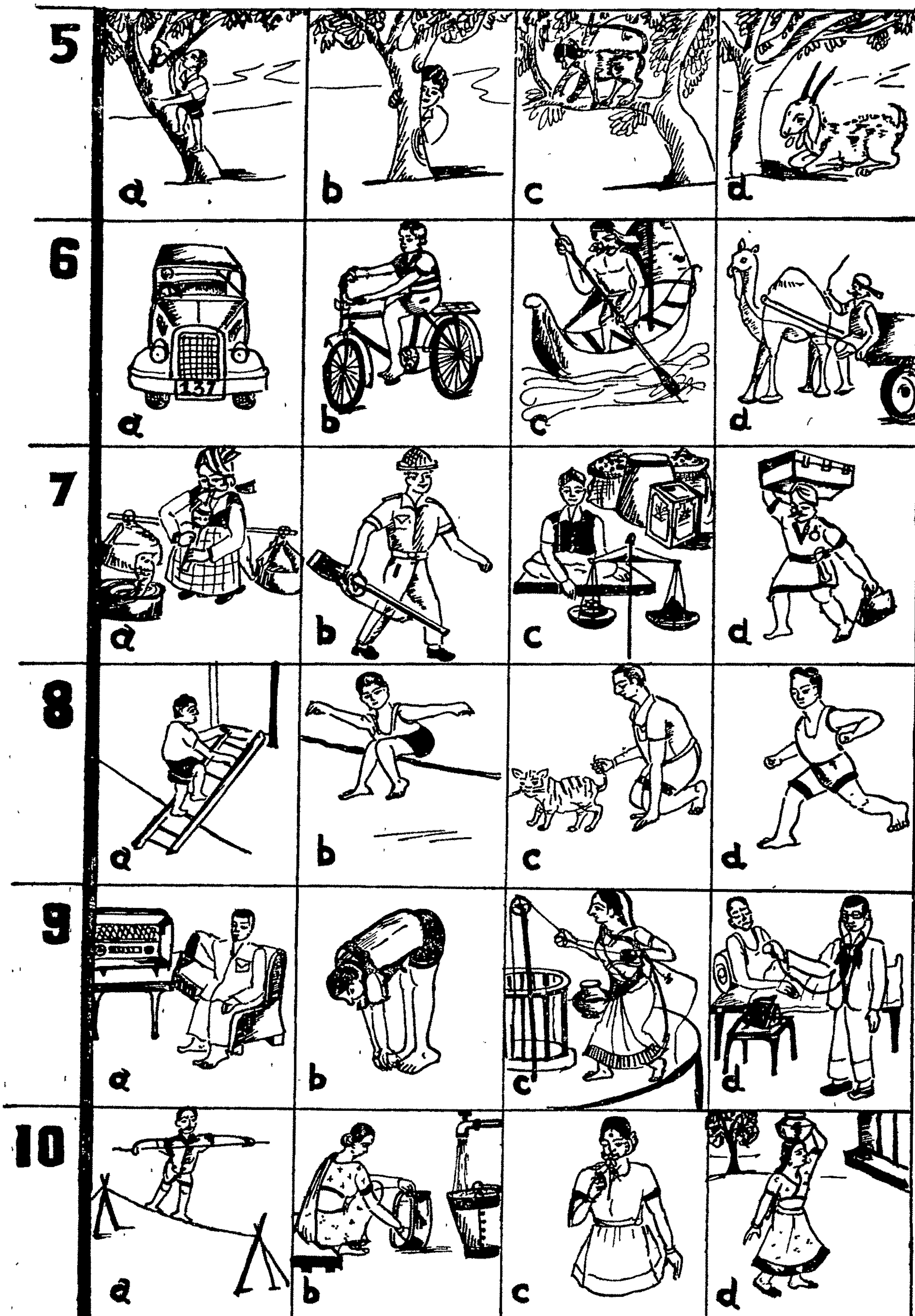
5
a
b
c
d
6
137
a
b
c
d
7
a
b
c
d
8
a
b
c
d
9
a
b
c
d
10
a
b
c
d

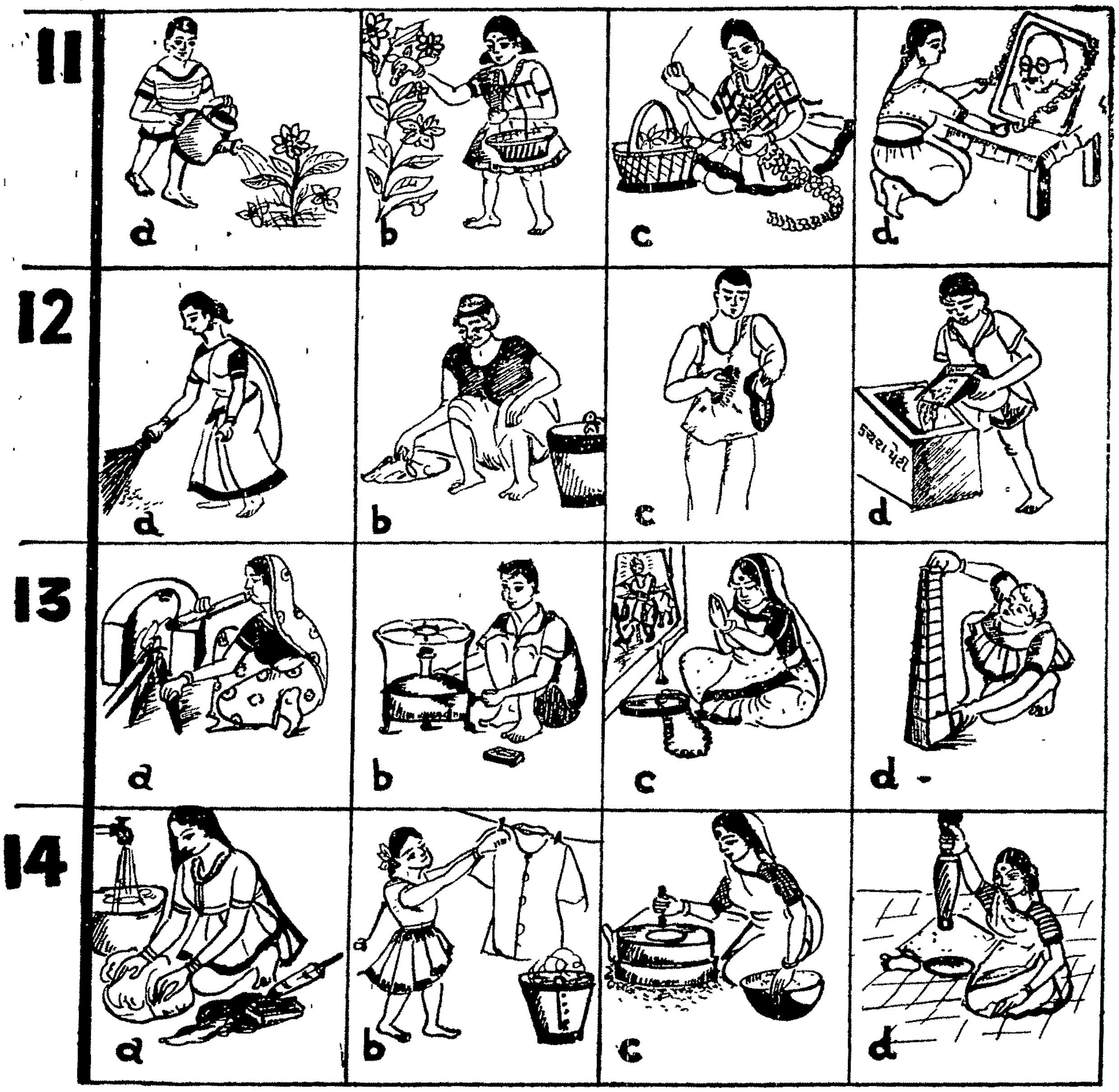
11
a
b
c
d
12
a
b
c
d
13
a
b
c
d
14
a
b
c
d

TEST-4 COPYING

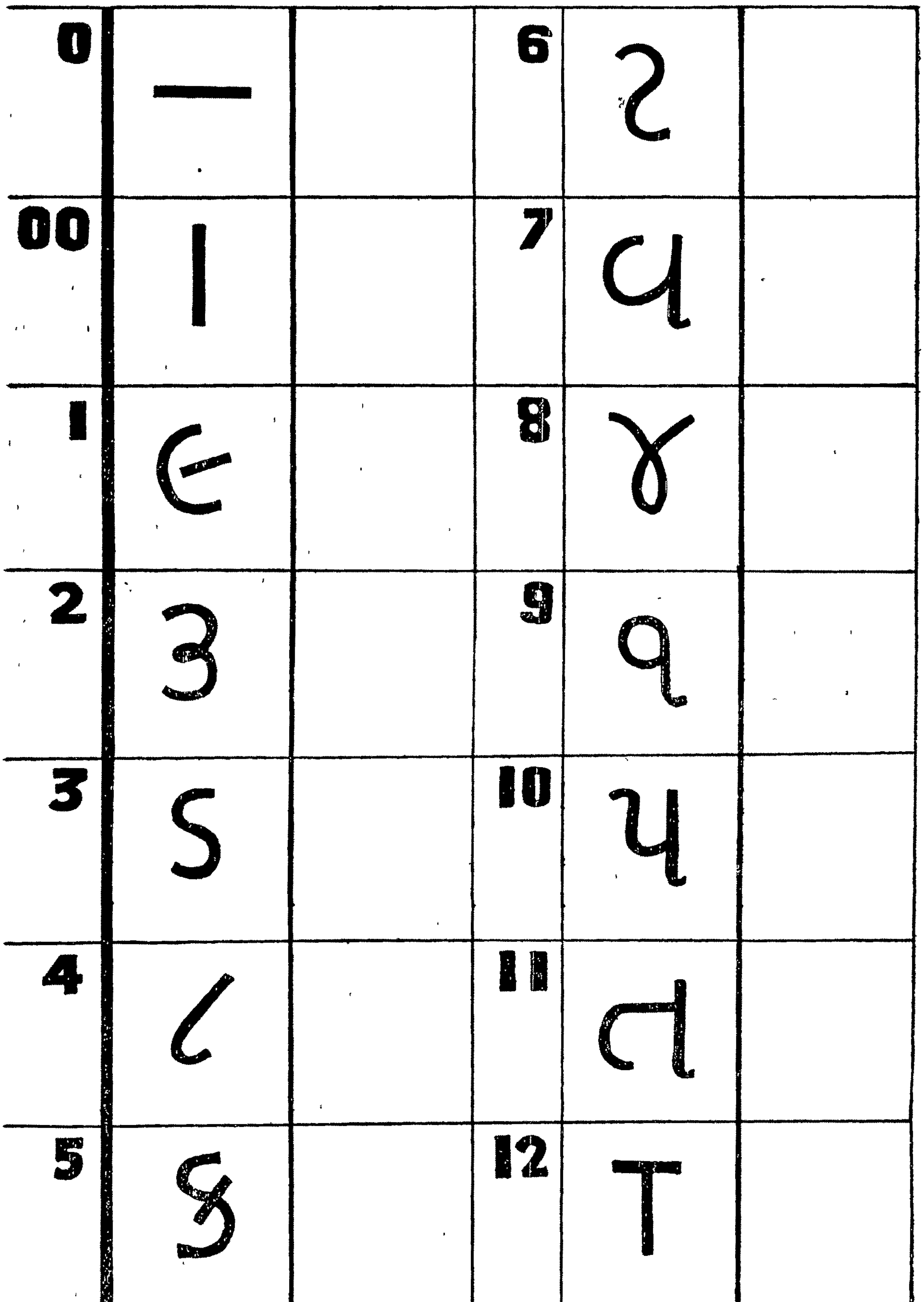

TEST-5 AUDITORY DISCRIMINATION

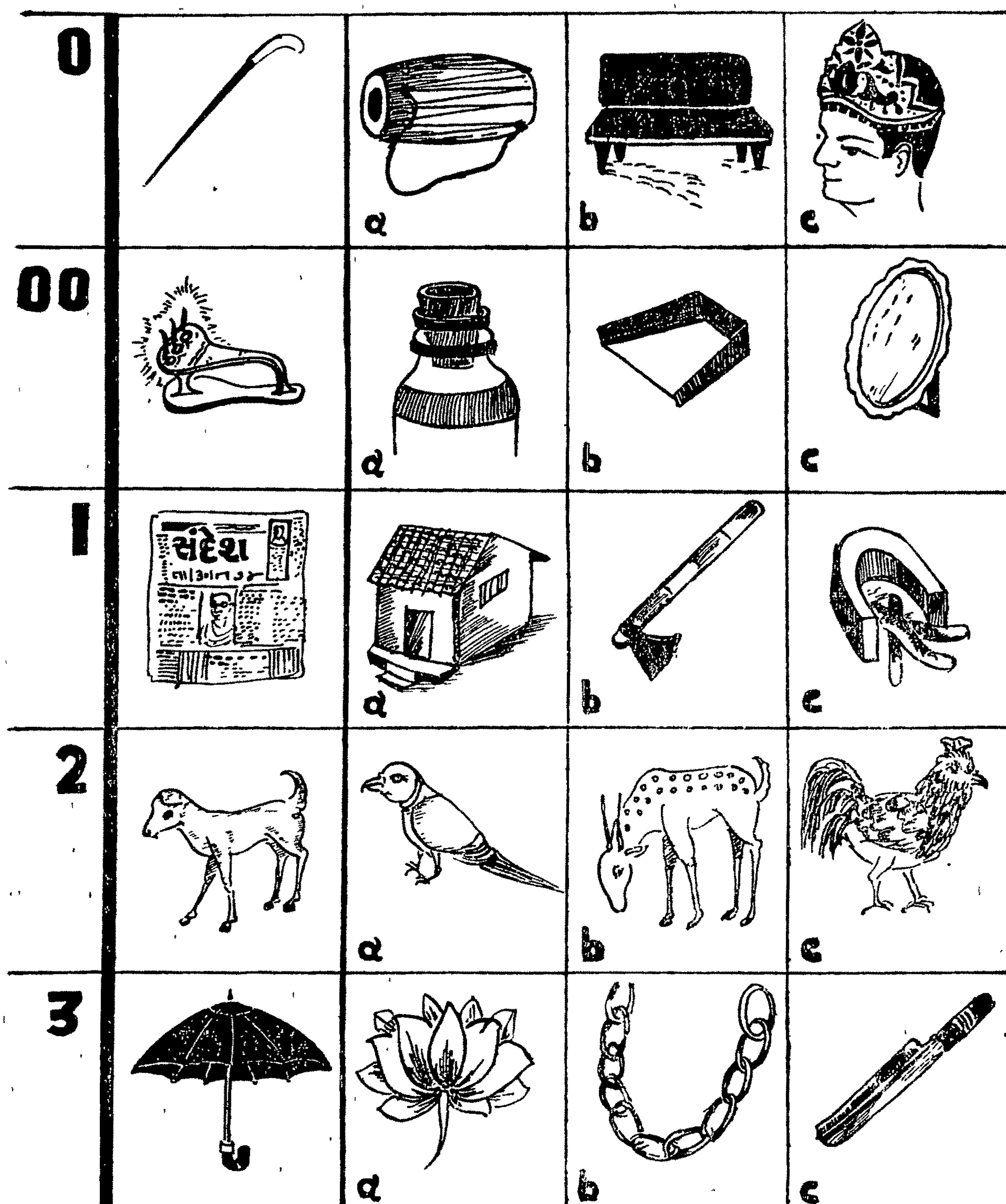

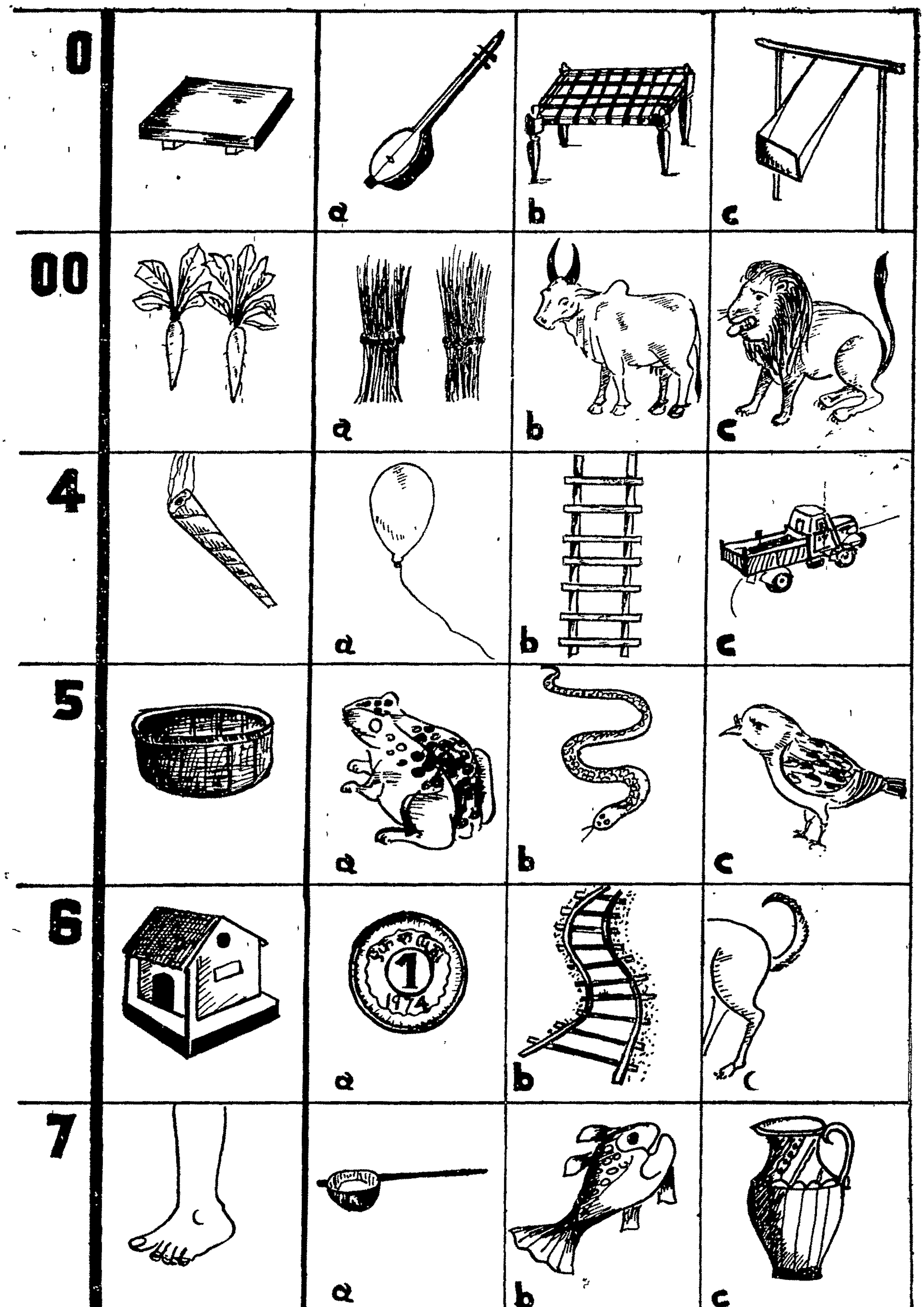
0
a
b
c
00
a
b
c
4
a
b
c
5
a
b
c
6
a
b
c
7
a
b
c

વાચન તત્પરતા કસોટી

Reading Readiness Test

પૂર્વ પ્રાથમિક અને ધોરણ ૧ માટે
For Pre-Primary & Std. I

નિદર્શિની
Manual

ડૉ. વીરબાળા ૨. ઉમરાજવાલા

આમુખ

ગુજરાતી ભાષી નાના બાળકોની બુદ્ધિ માપવાની કસોટી છે. પરંતુ પૂર્વ પ્રાથમિક શાળા અને પ્રાથમિક શાળાના પહેલા ધોરણમાં પ્રવેશ મેળવતા બાળકોની વાચનતત્પરતા કેટલી છે તે જાણવા માટેની કસોટીની ખોટ ઘણા લાંબા સમયથી લાગ્યા કરતી હતી. વળી જ્યારથી પ્રાથમિક શિક્ષણ ફરજિયાત અને નિઃશુલ્ક બન્યુ ત્યારથી સમાજના પ્રત્યેક સ્તરમાંથી બાળકો પ્રાથમિક શાળાના પહેલા ધોરણમાં આવે છે. આમ વિવિધ સ્તરમાંથી આવતા બાળકોની માનસિક પરિપક્વતા, અનુભવો અને વાચનતત્પરતા એક સરખી હોઈ શકે નહિ. આ માત્ર કલ્પના નથી પણ હકીકત છે તેથી આવા બાળકોનું વર્ગીકરણ કરી અભ્યાસ કરાવવામાં એટલે કે વાચન શીખવવામાં આવે તો શિક્ષકનો ઉત્સાહ ટકી રહે અને બાળકોને નિરુત્સાહી થવું ન પડે, એ વાતનો સ્વીકાર કરીએ તો પ્રસ્તુત કસોટીનું મૂલ્ય ખૂબ ઊંચું આંકી શકાય.

કસોટી રચનાનું કાર્ય કઠિન અને સમય માંગી લે તેવું હોય છે. ડો. શ્રીમતી વીરબાળાએ એ કાર્ય ઉપાડી ગુજરાતી ભાષી બાળકોની વાચનતત્પરતા માપવા માટેની કસોટી તૈયાર કરી તે બદલ તેમને અભિનંદન ઘટે છે. એમના કાર્યનો શ્રમ ત્યારે જ સાર્થક ગણાશે કે જ્યારે ગુજરાતના પૂર્વ પ્રાથમિક અને પ્રાથમિક શાળાના પહેલા ધોરણમાં પ્રવેશ મેળવતા બાળકો માટે તેનો ઉપયોગ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને શિક્ષકો કરશે. શિક્ષક મિત્રો અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ ડો. વીરબાળાબેનના પ્રયત્નને આવકારશે એવી મને શ્રદ્ધા છે.

ભાઈલાલભાઈ વી. પટેલ
રીડર ઈન એજ્યુકેશન
એમ. બી. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન
સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી

વલ્લભવિદ્યાનગર
તા. ૧૭-૯-૧૯૭૭

પ્રકરણ—૧
કસોટી વિશે

પ્રારંભ :

આ કસોટી વાચનતત્પરતા (Reading Readiness) ના અભ્યાસ માટે પ્રમાણભૂત બનાવવામાં આવી હતી. ગુજરાતમાં આ પ્રકારની આ પહેલી કસોટી છે. પૂર્વ પ્રાથમિક શાળા (બાલમંદિર) માં જતા ૩ વર્ષ ૬ માસથી ૫ વર્ષ ૫ માસના બાળકોની વાચનતત્પરતા જાણવા માટે આ કસોટી તૈયાર કરવામાં આવી છે. બાળકની શારીરિક ઉંમર ૫+ થતાં એને ધોરણ–૧માં પ્રવેશ મળે છે અને વાચન શીખવાની શરૂઆત થાય છે. બધા જ બાળકો આ ઉંમરે વાચન શીખવા માટે તૈયાર–તત્પર હોતાં નથી. તેથી ધોરણ–૧માં વાચન શીખવાડનાર શિક્ષક માટે એ જાણવું જરૂરી છે કે કયા બાળકોમાં વાચન–તત્પરતા છે.

પ્રસ્તુત કસોટી પૂર્વ–પ્રાથમિક કક્ષાના બાળકોને તથા ધોરણ–૧માં પ્રવેશ મેળવતા બાળકોને માટે ખૂબ ઉપયોગી નીવડશે. કસોટી આપવાની પદ્ધતિ અને એનું ગુણાંકન સરળ છે. તેથી કસોટીની ઉપયોગિતાનું મૂલ્ય વધે છે. પૂર્વ પ્રાથમિક શાળામાં શિક્ષણ લેતાં મધ્ય ગુજરાતના ૧૧૦૦ બાળકોને આપ્યા પછી પ્રસ્તૃત કસોટી પ્રમાણિત કરવામાં આવી છે.

આ વ્યક્તિગત કસોટી છે. તેથી દરેક વિદ્યાર્થી દીઠ એક કસોટી પુસ્તિકા જોઈશે.

કસોટી આપતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવા માટેની સૂચનાઓ આ પુસ્તિકામાં આપી છે.

ઉદ્દેશો :

(૧) પ્રસ્તુત કસોટીમાં મેળવેલા ગુણ ઉપરથી વિદ્યાર્થી વાચનતત્પરતાની બાબતમાં કેવો છે તેનો ખ્યાલ મેળવી શકાશે.

(૨) વિદ્યાર્થીઓનો તુલનાત્મક અભ્યાસ કરી શકાશે.

(૩) વાચનતત્પરતાના પ્રાપ્તાંકોના આધારે વિદ્યાર્થીઓનું વર્ગીકરણ ઉત્તમ, સારા, સાધારણ, નબળા અને અતિ નબળા એમ પાંચ વિભાગમાં કરી શકાશે.

(૪) કસોટીનો ઉપયોગ ક્રિયાત્મક સંશોધન તેમજ વાચનતત્પરતાના ક્ષેત્રે વધુ સંશોધનો કરવામાં પણ થઇ શકશે.

આમ, ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ પ્રસ્તુત કસોટીનું મૂલ્ય ઘણું ઊંચું આંકી શકાય એમ છે.

પ્રકરણ–૨

કસોટી શેનું માપ બતાવે છે ?

પ્રસ્તુત કસોટી ૩ વર્ષ ૬ માસથી ૫ વર્ષ ૫ માસના બાળકો માટેની માનસિક પરિપક્વતાને લક્ષમાં રાખીને વાચનતત્પરતાની વ્યાખ્યા ચકાસી શકાય તેવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવી છે. વાચનતત્પરતાના ઉદ્દેશનું અપેક્ષિત વિદ્યાર્થી વર્તન તરાહો (Expected behavioural changes) માં સ્પષ્ટીકરણ કરી તેને ચકાસે તેવા પ્રશ્નો કસોટીમાં મૂકવામાં આવ્યા છે.

અપેક્ષિત વર્તન–તરાહો :

બાળકમાં જો વાચનતત્પરતાનું કૌશલ્ય (Reading Readiness) નો વિકાસ થયો હોય તો તે—

(૧) શબ્દોના અર્થ સમજી શકે. (સંકલ્પતાનું નિર્માણ)
(૨) વાક્યોના અર્થ સમજી શકે. (સંકલ્પતાનું નિર્માણ)
(૩) દૃશ્ય–ભેદ તારવી શકે.
(૪) શ્રાવ્ય–ભેદ તારવી શકે
(૫) અનુલિપિ કરી શકે.
(૬) મૂળાક્ષરો ઓળખી શકે.
(૭) શબ્દભંડોળ ધરાવી શકે.
(૮) શબ્દો સ્વતંત્ર રીતે બોલી શકે.
(૯) છાપેલા અક્ષરોનો અર્થ સમજી શકે.
(૧૦) પુસ્તક યોગ્ય રીતે પકડી શકે.
(૧૧) ડાબુ બાજુથી જમણી બાજુ વાંચી શકાય એવું સમજી શકે.

ઉપરના બધાજ વર્તન–તરાહોને ચકાસવા માટે જો કસોટી તૈયાર કરવાની હોય તો તે કસોટી ઘણી લાંબી થઈ જાય. તેથી શિક્ષકો દ્વારા અગત્યના ઘટકો નક્કી કરી તે ચકાસવા માટે પ્રશ્નો તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. તે મુજબ ઘટક નંબર ૧ થી ૫ ને ચકાસવા માટે યોગ્ય વાચન–તત્પરતા–સામગ્રી પસંદ કરી તે પર પ્રશ્નો તૈયાર કરી કસોટી બનાવવામાં આવી. આ કસોટી રજીસ્ટર્ડ થયેલા બાલમંદિરોના ૪૦૦ બાળકોને આપવામાં આવી હતી. પછી ૨૭%ની પધ્ધતિ અપનાવી પ્રશ્ન પૃથક્કરણ (Item analysis) કરી પ્રશ્નોની પસંદગી કરવામાં આવી છે.

કસોટી પ્રશ્નોની પસંદગી :–

પ્રસ્તુત કસોટીમાં પાંચ ઉપકસોટીઓ છે. પ્રત્યેક ઉપકસોટીના પ્રશ્નોની પસંદગી નીચેના મુદ્દાઓને લક્ષમાં રાખી કરવામાં આવી છે.

* પ્રશ્નનું કઠિનતા મૂલ્ય (difficulty value) ૨૦% અને ૮૦%ની વચ્ચે હોવું જોઇએ.
* પ્રશ્નનો તફાવત–અંક (discriminative index) ૦·૨૦ કે તે કરતાં વધુ હોવો જોઇએ.

* વાચન–તત્પરતાના ઘટકોના ભારાંક (weightage) ને લક્ષમાં રાખી પ્રશ્નો પસંદ કરવામાં આવ્યા છે.
* પસંદ કરેલો પ્રશ્ન વાચન–તત્પરતાના કોઈ એક ઘટકને ચકાસતો હોવો જોઈએ.
* પ્રશ્નનું કઠિનતા મૂલ્ય અઘરાથી–સહેલા તરફ જતું હોવું જોઈએ.

આ રીતે પસંદ કરાયેલા પ્રશ્નોને કસોટીના છેવટના સ્વરૂપ (final form) માં સમાવી લેવામાં આવ્યા. કસોટીમાં આ રીતે કુલ ૬૯ પ્રશ્નો પસંદ કરવામાં આવ્યા છે.

ન્યાદર્શ (Sample)

મધ્ય ગુજરાતના ખેડા, વડોદરા અને અમદાવાદ જીલ્લાઓના ગ્રામ્ય તેમજ શહેરી વિસ્તારોમાં આવેલા બાલમંદિરોના ૩ વર્ષ–૬ માસથી ૫ વર્ષ–૫ માસ સુધીના ૧૧૦૦ બાળકોને પ્રસ્તુત કસોટી આપીને માનાંકો પ્રસ્થાપિત કરેલા છે.

માનાંકો (Norms)

પૂર્વ પ્રાથમિક શાળા (બાલમંદિર) ના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના બાળકોના વાચન-તત્પરતાના પ્રાપ્તાંકોની સરાસરી અર્થસૂચક છે. તેથી પ્રત્યેક વય–જૂથ માટે ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના બાળકો માટે પ્રતિશતક્રમાંક (Percentile rank) અને પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંક આપ્યા છે.

કોઠો–૧

પૂર્વ પ્રાથમિક શાળાના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારના બાળકોએ વાચન તત્પરતાની કસોટીમાં મેળવેલા પ્રાપ્તાંકોનો સરાસરી અને પ્રમાણ વિચલન (પ્ર. વિ.)

ઉંમર	વિસ્તાર	સંખ્યા	સરાસરી	પ્ર. વિ.
૩–૬ થી ૩–૧૧	ગ્રામ્ય શહેરી	૧૨૫ ૧૧૫	૩૨·૮૮ ૩૬·૭૦	૮·૭૨ ૭·૯૮
૪–૦ થી ૪–૫	ગ્રામ્ય શહેરી	૧૩૨ ૧૩૨	૩૫·૭૫ ૪૧·૨૫	૧૦·૪૬ ૯·૬૭
૪–૬ થી ૪–૧૧	ગ્રામ્ય શહેરી	૧૩૯ ૧૫૪	૩૭·૬૫ ૪૪·૩૦	૧૦·૩૯ ૮·૫૭
૫–૦ થી ૫–૫	ગ્રામ્ય શહેરી	૧૨૮ ૧૭૫	૪૦·૭૦ ૪૫·૬૦	૧૦·૨૫ ૮·૬૬

કસોટીમાં મેળવેલા કાચા પ્રાપ્તાંકો (Raw Scores) ને પ્રતિશતક્રમાંકમાં અને પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંકમાં ફેરવવા માટે સારણી અ અને બ આપ્યા છે.

(૫)

સારણી—અ

કાચા પ્રાપ્તાંકોને પ્રતિશતક્રમાંકમાં ફેરવવા માટેની સારણી

ઉંમર

ગુણ	૩–૬ થી ૩–૧૧		૪–૦ થી ૪–૫		૪–૬ થી ૪–૧૧		૫–૦ થી ૫–૫	
	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય
૨૬	૧૦.૭૫	૨૬.૧૬	૫.૪૭	૧૮.૮૩	૧.૩૪	૧૩.૦૬	૨.૦૫	૫.૪૬
૨૭	૧૩.૩૩	૨૯.૨૦	૭.૧૨	૨૧.૩૮	૨.૨૪	૧૫.૬૨	૨.૨૮	૭.૦૨
૨૮	૧૫.૯૧	૩૨.૨૪	૮.૭૭	૨૩.૯૩	૩.૧૩	૧૮.૧૭	૨.૫૦	૮.૫૮
૨૯	૧૪.૪૯	૩૫.૨૮	૧૦.૪૨	૨૬.૪૮	૪.૦૩	૨૦.૭૩	૨.૭૩	૧૦.૧૪
૩૦	૨૧.૫૮	૩૮.૫૬	૧૨.૬૭	૨૯.૪૭	૫.૩૭	૨૩.૮૫	૩.૫૯	૧૨.૪૦
૩૧	૨૫.૧૯	૪૨.૦૮	૧૫.૫૨	૩૨.૯૨	૭.૧૬	૨૭.૫૪	૫.૦૭	૧૫.૩૬
૩૨	૨૮.૮૧	૪૫.૬૦	૧૮.૭૭	૩૬.૩૭	૮.૭૬	૩૧.૨૪	૬.૫૫	૧૮.૩૩
૩૩	૩૨.૪૨	૪૯.૧૨	૨૧.૨૨	૩૭.૮૨	૧૦.૭૫	૩૪.૭૩	૮.૦૩	૨૨.૮૫
૩૪	૩૬.૦૩	૫૨.૬૪	૨૪.૦૭	૪૩.૨૭	૧૨.૫૪	૩૮.૬૨	૯.૫૧	૨૪.૨૫
૩૫	૪૦.૩૩	૫૬.૪૮	૨૭.૩૭	૪૭.૦૨	૧૪.૯૭	૪૨.૩૮	૧૧.૫૭	૨૮.૩૯
૩૬	૪૫.૩૨	૬૦.૬૪	૩૧.૧૨	૫૧.૦૭	૧૮.૦૪	૪૬.૨૨	૧૪.૧૯	૩૩.૬૯
૩૭	૫૦.૩૧	૬૪.૮૦	૩૪.૮૭	૫૫.૧૨	૨૧.૧૨	૫૦.૦૫	૧૬.૮૧	૩૯.૦૦
૩૮	૫૫.૨૯	૬૮.૯૬	૩૮.૬૨	૫૯.૧૭	૨૪.૧૯	૫૩.૮૮	૧૯.૪૩	૪૪.૩૦
૩૯	૬૦.૨૮	૭૩.૧૨	૪૨.૩૭	૬૩.૨૨	૨૭.૨૬	૫૭.૭૨	૨૨.૦૫	૪૯.૬૦
૪૦	૬૪.૯૩	૭૬.૭૨	૪૬.૩૫	૬૬.૮૨	૩૦.૯૩	૬૧.૨૦	૨૫.૪૭	૫૩.૭૪
૪૧	૬૯.૨૩	૭૬.૭૬	૫૦.૫૫	૬૯.૯૭	૩૫.૩૨	૬૪.૩૨	૨૯.૬૭	૫૬.૭૦
૪૨	૭૩.૫૩	૮૨.૮૦	૫૪.૭૫	૭૩.૧૨	૩૯.૬૮	૬૭.૪૫	૩૩.૯૧	૫૯.૬૭
૪૩	૭૭.૮૩	૮૫.૮૪	૫૮.૯૫	૭૬.૨૭	૪૪.૦૩	૭૦.૫૭	૩૮.૧૩	૬૨.૬૩
૪૪	૮૨.૧૩	૮૮.૮૮	૬૩.૧૫	૭૯.૪૨	૪૮.૩૮	૭૩.૬૯	૪૨.૩૫	૬૫.૫૯
૪૫	૮૫.૧૪	૯૧.૦૪	૬૬.૫૨	૮૧.૭૫	૫૨.૪૮	૭૬.૧૮	૪૬.૬૨	૬૮.૩૨
૪૬	૮૬.૮૬	૯૨.૩૨	૬૯.૦૭	૮૩.૨૫	૫૬.૩૨	૭૮.૦૨	૫૦.૯૫	૭૦.૮૨
૪૭	૮૮.૫૮	૯૩.૬૦	૭૧.૬૨	૮૪.૭૫	૬૦.૧૬	૭૯.૮૭	૫૫.૨૯	૭૩.૩૨
૪૮	૯૦.૩૦	૯૪.૮૮	૭૪.૧૭	૮૬.૨૫	૬૪.૦૦	૮૧.૭૨	૫૯.૬૨	૭૫.૮૧
૪૯	૯૨.૦૨	૯૬.૧૬	૭૮.૯૭	૮૭.૭૫	૬૭.૮૪	૮૩.૫૬	૬૩.૯૫	૭૮.૩૧
૫૦	૯૩.૩૧	૯૭.૦૪	૭૯.૦૫	૮૯.૦૨	૭૧.૩૬	૮૫.૧૨	૬૭.૮૩	૮૦.૫૭

(૬)

સારણી—અ

કાચા પ્રાપ્તાંકોને પ્રતિશતક્રમાંકમાં ફેરવવા માટેની સારણી

ઉંમર

ગુણ	૩–૬ થી ૩–૧૧		૪–૦ થી ૪–૫		૪–૬ થી ૪–૧૧		૫–૦ થી ૫–૫	
	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય
૫૧	૯૪.૧૭	૯૭.૫૨	૮૧.૧૫	૯૦.૦૭	૭૪.૫૬	૮૬.૪૦	૭૧.૨૫	૮૨.૬૦
૫૨	૯૫.૦૩	૯૮.૦૦	૮૩.૨૫	૯૧.૧૨	૭૭.૭૬	૮૭.૬૮	૭૪.૬૭	૮૪.૬૩
૫૩	૯૫.૮૯	૯૮.૪૮	૮૫.૩૫	૯૨.૧૭	૮૦.૯૬	૮૮.૯૬	૭૮.૦૯	૮૬.૬૫
૫૪	૯૬.૭૫	૯૮.૯૬	૮૭.૪૫	૯૩.૨૨	૮૪.૧૬	૯૦.૨૪	૮૧.૫૧	૮૮.૬૮
૫૫	૯૭.૩૫	૯૯.૨૮	૮૯.૧૭	૯૪.૧૨	૮૬.૭૨	૯૧.૩૭	૮૪.૪૧	૯૦.૪૦
૫૬	૯૭.૬૯	૯૯.૪૪	૯૦.૫૨	૯૪.૮૭	૮૮.૬૪	૯૨.૩૭	૮૬.૮૧	૯૧.૮૦
૫૭	૯૮.૦૪	૯૯.૬૦	૯૧.૮૭	૯૫.૬૨	૯૦.૫૬	૯૩.૩૭	૮૯.૨૦	૯૩.૨૧
૫૮	૯૮.૩૪	૯૯.૭૬	૯૩.૨૨	૯૬.૩૭	૯૨.૪૮	૯૪.૩૬	૯૧.૫૯	૯૪.૬૧
૫૯	૯૮.૭૨	૯૯.૯૨	૯૪.૫૭	૯૭.૧૨	૯૪.૪૦	૯૫.૩૫	૯૩.૯૯	૯૬.૦૧
૬૦	૯૮.૯૦	(૧૦૦) ૯૯.૯૯	૯૫.૬૨	૯૭.૬૫	૯૫.૬૮	૯૬.૧૩	૯૫.૬૪	૯૭.૦૩
૬૧	૯૮.૯૦	,, ,,	૯૬.૩૭	૯૭.૯૫	૯૬.૩૨	૯૬.૭૦	૯૬.૫૫	૯૭.૬૫
૬૨	૯૮.૯૦	,, ,,	૯૭.૧૨	૯૮.૨૫	૯૬.૯૬	૯૭.૨૭	૯૭.૪૭	૯૮.૨૮
૬૩	૯૮.૯૦	,, ,,	૯૭.૮૭	૯૮.૫૫	૯૭.૬૦	૯૭.૮૩	૯૮.૩૮	૯૮.૯૦
૬૪	૯૮.૪૦	,, ,,	૯૮.૬૨	૯૮.૮૫	૯૮.૨૪	૯૮.૪૦	૯૯.૨૯	૯૯.૫૨

(૭)

સારણી—અ

કાચા પ્રાપ્તાંકોને પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંકમાં ફેરવવા માટેની સારણી

બાળકોની ઉંમર

કાચા પ્રાપ્તાંક	૩–૬ થી ૩–૧૧		૪–૦ થી ૪–૫		૪–૬ થી ૪–૧૧		૫–૦ થી ૫–૫	
	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય
૧	૭·૧૬	૧૩·૬૬	૯·૭૬	૧૬·૯૯	૨·૩૭	૧૪·૮૨	૫·૪૦	૧૧·૫૦
૨	૮·૩૬	૧૪·૮૦	૧૦·૭૬	૧૭·૯૪	૩·૪૭	૧૫·૭૮	૬·૪૦	૧૪·૪૭
૩	૯·૫૬	૧૫·૯૪	૧૧·૭૬	૧૮·૮૯	૪·૫૭	૧૬·૭૪	૭·૪૦	૧૩·૪૪
૪	૧૦·૭૬	૧૭·૦૮	૧૨·૭૬	૧૯·૮૪	૫·૬૭	૧૭·૭૦	૮·૪૦	૧૪·૪૧
૫	૧૧·૯૬	૧૮·૨૨	૧૩·૭૬	૨૦·૭૯	૬·૭૭	૧૮·૬૬	૯·૪૦	૧૫·૩૮
૬	૧૩·૧૬	૧૯·૩૬	૧૪·૭૬	૨૧·૭૪	૭·૮૭	૧૯·૬૨	૧૦·૪૦	૧૬·૩૫
૭	૧૪·૩૬	૨૦·૫૦	૧૫·૭૬	૨૨·૬૯	૮·૯૭	૨૦·૫૮	૧૧·૪૦	૧૭·૩૨
૮	૧૫·૫૬	૨૧·૬૪	૧૬·૭૬	૨૩·૬૪	૧૦·૦૭	૨૧·૫૪	૧૨·૪૦	૧૮·૨૯
૯	૧૬·૭૬	૨૨·૭૮	૧૭·૭૬	૨૪·૫૯	૧૧·૧૭	૨૨·૫૦	૧૩·૪૦	૧૯·૨૬
૧૦	૧૭·૯૬	૨૩·૯૨	૧૮·૭૬	૨૫·૫૪	૧૨·૨૭	૨૩·૪૬	૧૪·૪૦	૨૦·૨૩
૧૧	૧૯·૧૬	૨૫·૦૬	૧૯·૭૬	૨૬·૪૯	૧૩·૩૭	૨૪·૪૨	૧૫·૪૦	૨૧·૨૦
૧૨	૨૦·૩૬	૨૬·૨૦	૨૦·૭૬	૨૭·૪૪	૧૪·૪૭	૨૫·૩૮	૧૬·૪૦	૨૨·૧૨
૧૩	૨૧·૫૬	૨૭·૩૪	૨૧·૭૬	૨૮·૩૯	૧૫·૫૭	૨૬·૩૪	૧૭·૪૦	૨૩·૧૪
૧૪	૨૨·૭૬	૨૮·૪૮	૨૨·૭૬	૨૯·૩૪	૧૬·૬૭	૨૭·૩૦	૧૮·૪૦	૨૪·૧૧
૧૫	૨૩·૯૬	૨૯·૬૨	૨૩·૭૬	૩૦·૨૯	૧૭·૭૭	૨૮·૨૬	૧૯·૪૦	૨૫·૦૮
૧૬	૨૫·૧૬	૩૦·૭૬	૨૪·૭૬	૩૧·૨૪	૧૮·૮૭	૨૯·૨૨	૨૦·૪૦	૨૬·૦૫
૧૭	૨૬·૩૬	૩૧·૯૦	૨૫·૭૬	૩૨·૧૯	૧૯·૯૭	૩૦·૧૮	૨૧·૪૦	૨૭·૦૨
૧૮	૨૭·૫૬	૩૩·૦૪	૨૬·૭૬	૩૩·૧૫	૨૧·૦૭	૩૧·૧૪	૨૨·૪૦	૨૭.૯૯
૧૯	૨૮·૭૬	૩૪·૧૮	૨૭·૭૬	૩૪·૦૯	૨૨·૧૭	૩૨·૧૦	૨૩·૪૦	૨૮·૯૬
૨૦	૨૯·૯૬	૩૫·૩૨	૨૮·૭૬	૩૫·૦૪	૨૩·૨૭	૩૩·૦૬	૨૪·૪૦	૨૯.૯૩
૨૧	૩૧·૧૬	૩૬·૪૬	૨૯·૭૬	૩૫·૯૯	૨૪·૩૭	૩૪·૦૨	૨૫·૪૦	૩૦.૯૦
૨૨	૩૨·૩૬	૩૭·૬૦	૩૦·૭૬	૩૬·૯૪	૨૫·૪૭	૩૪·૯૮	૨૬·૪૦	૩૧.૮૭
૨૩	૩૩·૫૬	૩૮·૭૪	૩૧·૭૬	૩૭·૮૯	૨૬·૫૭	૩૫·૯૪	૨૭·૪૦	૩૨.૮૪
૨૪	૩૪·૭૬	૩૯·૮૮	૩૨·૭૬	૩૮·૮૪	૨૭·૬૭	૩૬·૯૦	૨૮·૪૦	૩૩.૮૧
૨૫	૩૫·૯૬	૪૧·૦૨	૩૩·૭૬	૩૯·૭૯	૨૮·૭૭	૩૭·૮૬	૨૯·૪૦	૩૪.૭૮

(૮)

સારણી—અ

કાચા પ્રાપ્તાંકોને પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંકમાં ફેરવવા માટેની સારણી

બાળકોની ઉંમર

કાચા પ્રાપ્તાંક	૩–૬ થી ૩–૧૧		૪–૦ થી ૪–૫		૪–૬ થી ૪–૧૧		૫–૦ થી ૫–૫	
	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય
૨૬	૩૭·૧૬	૪૨·૧૬	૩૪·૭૬	૪૦·૭૪	૨૯·૮૭	૩૮·૮૨	૩૦·૪૦	૩૫·૭૫
૨૭	૩૮·૩૬	૪૩·૩૦	૩૫·૭૩	૪૧·૬૯	૩૦·૫૭	૩૯·૭૮	૩૧·૪૦	૩૬·૭૨
૨૮	૩૯·૫૬	૪૪·૪૪	૩૬·૭૬	૪૨·૬૪	૩૨·૦૭	૪૦·૭૪	૩૨·૪૦	૩૭·૬૯
૨૯	૪૦·૭૬	૪૫·૫૮	૩૭·૭૬	૪૩·૫૯	૩૩·૧૭	૪૧·૭૦	૩૩·૪૦	૩૮·૬૬
૩૦	૪૧·૯૬	૪૬·૭૨	૩૮·૭૬	૪૪·૫૪	૩૪·૨૭	૪૨·૬૬	૩૪·૪૦	૩૯·૬૩
૩૧	૪૩·૧૬	૪૭·૮૬	૩૯·૭૬	૪૫·૪૯	૩૫·૩૭	૪૩·૬૨	૩૫·૪૦	૪૦·૬૦
૩૨	૪૪·૩૬	૪૯·૦૦	૪૦·૭૬	૪૬·૪૪	૩૬·૪૭	૪૪·૫૮	૩૬·૪૦	૪૧·૫૭
૩૩	૪૫·૫૬	૫૦·૧૩	૪૧·૭૬	૪૭·૩૯	૩૭·૫૭	૪૫·૫૪	૩૭.૪૦	૪૨·૫૪
૩૪	૪૬·૭૬	૫૧·૨૭	૪૨·૭૬	૪૮·૩૪	૩૮·૬૭	૪૬·૫૦	૩૮·૪૦	૪૩·૫૧
૩૫	૪૭·૯૬	૫૨·૪૧	૪૩·૭૬	૪૯·૨૯	૩૯·૭૭	૪૭.૪૬	૩૯·૪૦	૪૪·૪૮
૩૬	૪૯·૧૬	૫૩·૫૫	૪૪·૭૬	૫૦·૨૩	૪૦·૮૭	૪૮·૪૨	૪૦·૪૦	૪૫·૪૫
૩૭	૫૦·૩૬	૫૪·૬૯	૪૫·૭૬	૫૧·૧૮	૪૧·૯૭	૪૯·૩૮	૪૧.૪૦	૪૬·૪૨
૩૮	૫૧·૫૬	૫૫·૮૩	૪૬·૭૬	૫૨·૧૩	૪૩·૦૭	૫૦·૩૩	૪૨·૪૦	૪૭·૩૯
૩૯	૫૨·૭૬	૫૬·૯૭	૪૭·૭૬	૫૩·૦૮	૪૪·૧૭	૫૧·૨૯	૪૩·૪૦	૪૮·૩૬
૪૦	૫૩·૯૬	૫૮·૧૧	૪૮·૭૬	૫૪·૦૩	૪૫·૨૭	૫૨·૨૫	૪૪·૪૦	૪૯·૩૩
૪૧	૫૫·૧૬	૫૯·૨૫	૪૯·૭૬	૫૪·૯૮	૪૬·૩૭	૫૩·૨૧	૪૫·૪૦	૫૦·૨૯
૪૨	૫૬·૩૬	૬૦·૩૯	૫૦·૭૬	૫૫·૯૩	૪૭·૪૭	૫૪·૧૭	૪૬·૪૦	૫૧·૨૬
૪૩	૫૭·૫૬	૬૧·૫૩	૫૧·૭૬	૫૬·૮૮	૪૮·૫૭	૫૫.૧૩	૪૭·૪૦	૫૨·૨૩
૪૪	૫૮·૭૬	૬૨·૬૭	૫૨·૭૬	૫૭·૮૩	૪૯·૬૭	૫૬.૦૯	૪૮·૪૦	૫૩.૨૦
૪૫	૫૯·૯૬	૬૩·૮૧	૫૩·૭૬	૫૮·૭૮	૫૦·૭૭	૫૭·૦૫	૪૯·૪૦	૫૪·૧૭
૪૬	૬૧·૧૬	૬૪·૯૫	૫૪·૭૬	૫૯·૭૩	૫૧·૮૭	૫૮.૦૧	૫૦·૪૦	૫૫·૧૪
૪૭	૬૨·૩૬	૬૬·૦૯	૫૫·૭૬	૬૦·૬૮	૫૨·૯૭	૫૮·૯૭	૫૧·૪૦	૫૬·૧૧
૪૮	૬૩·૫૬	૬૭·૨૩	૫૬·૭૬	૬૧·૬૩	૫૪·૦૭	૫૯.૯૩	૫૨·૪૦	૫૭.૦૮
૪૯	૬૪·૭૬	૬૮·૩૭	૫૭·૭૬	૬૨·૫૮	૫૫·૧૭	૬૦·૮૯	૫૩·૪૦	૫૮·૦૫
૫૦	૬૫·૯૬	૬૯·૫૧	૫૮·૭૬	૬૩·૫૩	૫૬·૨૭	૬૧·૮૫	૫૪·૪૦	૫૯·૦૨

(૯)

સારણી—અ

કાચા પ્રાપ્તાંકોને પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંકમાં ફેરવવા માટેની સારણી

બાળકોની ઉંમર

કાચા પ્રાપ્તાંક	૩–૬ થી ૩–૧૧		૪–૦ થી ૪–૫		૪–૬ થી ૪–૧૧		૫–૦ થી ૫–૫	
	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય	શહેરી	ગ્રામ્ય
૫૧	૬૭.૧૬	૭૦.૬૫	૫૯.૭૬	૬૪.૪૮	૫૭.૩૭	૬૨.૮૧	૫૫.૪૦	૫૯.૯૯
૫૨	૬૮.૩૬	૭૧.૭૯	૬૦.૭૬	૬૫.૪૩	૫૮.૪૭	૬૩.૭૭	૫૬.૪૦	૬૦.૯૬
૫૩	૬૯.૫૬	૭૨.૯૩	૬૧.૭૬	૬૬.૩૮	૫૯.૫૭	૬૪.૭૩	૫૭.૪૦	૬૧.૯૩
૫૪	૭૦.૭૬	૭૪.૦૭	૬૨.૭૬	૬૭.૩૩	૬૦.૬૭	૬૫.૬૯	૫૮.૪૦	૬૨.૯૦
૫૫	૭૧.૯૬	૭૫.૨૧	૬૩.૭૬	૬૮.૨૮	૬૧.૭૭	૬૬.૬૫	૫૯.૪૦	૬૩.૮૭
૫૬	૭૩.૧૬	૭૬.૪૯	૬૪.૭૬	૬૯.૨૩	૬૨.૮૭	૬૭.૬૧	૬૦.૪૦	૬૪.૮૪
૫૭	૭૪.૩૬	૭૭.૪૯	૬૫.૭૬	૭૦.૧૮	૬૩.૯૭	૬૮.૫૭	૬૧.૪૦	૬૫.૮૧
૫૮	૭૫.૫૬	૭૮.૬૩	૬૬.૭૬	૭૧.૧૩	૬૫.૦૭	૬૯.૫૩	૬૨.૪૦	૬૬.૭૮
૫૯	૭૬.૭૬	૭૯.૭૭	૬૭.૭૬	૭૨.૦૮	૬૬.૧૭	૭૦.૪૯	૬૩.૪૦	૬૭.૭૫
૬૦	૭૭.૯૬	૮૦.૯૧	૬૮.૭૬	૭૩.૦૩	૬૭.૨૭	૭૧.૪૫	૬૪.૪૦	૬૮.૭૨
૬૧	૭૯.૧૬	૮૨.૦૫	૬૯.૭૬	૭૩.૯૮	૬૮.૩૭	૭૨.૪૧	૬૫.૪૦	૬૯.૬૯
૬૨	૮૦.૩૬	૮૩.૧૯	૭૦.૭૬	૭૪.૯૩	૬૯.૪૭	૭૩.૩૭	૬૬.૪૦	૭૦.૬૬
૬૩	૮૧.૫૬	૮૪.૩૩	૭૧.૭૬	૭૫.૮૮	૭૦.૫૭	૭૪.૩૩	૬૭.૪૦	૭૧.૬૩
૬૪	૮૨.૭૬	૮૫.૪૭	૭૨.૭૬	૭૬.૮૩	૭૧.૬૭	૭૫.૨૯	૬૮.૪૦	૭૨.૬૦

(૧૦)

કાચા પ્રાપ્તાંકનો પ્રતિશતક્રમાંક અને પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંક

કાચા પ્રાપ્તાંકોને પ્રતિશતક્રમાંક તેમજ પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંકમાં ફેરવવા માટે સારણી અ અને બ નો ઉપયોગ કરવો પડે. ધારો કે શહેરી વિસ્તારની પૂર્વ પ્રાથમિક શાળામાં હિરેન જાય છે અને તેની ઉંમર ૪ વર્ષ છે. આ હિરેનનો વાચન તત્પરતાની કસોટીનો કાચો પ્રાપ્તાંક ૩૫ છે. સારણી અ ના આધારે ૩૫ પ્રાપ્તાંકનો પ્રતિશતક્રમાંક ૨૭.૩૭ થશે અને સારણી બ ના આધારે એનો પ્રમાણભૂત પ્રાપ્તાંક ૪૩.૭૬ થશે. આ ઉપરાંત પ્રાપ્તાંકના આધારે બાળકોને અક્ષરગ્રેડ પણ નીચે પ્રમાણે આપી શકાય.

કોઠો-૨
શહેરી વિસ્તારના બાળકો માટે અક્ષર ગ્રેડ

અક્ષર ગ્રેડ	બાળકોની ઉંમર				વિશેષ નોંધ
	૩-૬ થી ૩-૧૧	૪-૦ થી ૪-૫	૪-૬ થી ૪-૧૧	૫-૦ થી ૫-૫	
A	૫૧ કે તેથી વધુ	૫૯ કે તેથી વધુ	૬૦ કે તેથી વધુ	૬૧ કે તેથી વધુ	ઉત્તમ
B	૪૧ થી ૫૦	૪૭ થી ૫૮	૪૯ થી ૫૯	૫૧ થી ૬૦	સારો
C	૩૨ થી ૪૦	૩૫ થી ૪૬	૩૯ થી ૪૮	૪૦ થી ૫૦	સામાન્ય
D	૨૨ થી ૩૧	૨૪ થી ૩૪	૨૯ થી ૩૮	૩૦ થી ૩૯	નબળો
E	૨૧ કે તેથી નીચે	૨૩ કે તેથી નીચે	૨૮ કે તેથી નીચે	૨૯ કે તેથી નીચે	અતિ નબળો

કોઠો-૩
ગ્રામ્ય વિસ્તારના બાળકો માટે અક્ષર ગ્રેડ

અક્ષર ગ્રેડ	બાળકોની ઉંમર				વિશેષ નોંધ
	૩-૬ થી ૩-૧૧	૪-૦ થી ૪-૫	૪-૬ થી ૪-૧૧	૫-૦ થી ૫-૫	
A	૪૯ કે તેથી વધુ	૫૫ કે તેથી વધુ	૫૬ કે તેથી વધુ	૫૯ કે તેથી વધુ	ઉત્તમ
B	૩૮ થી ૪૮	૪૨ થી ૫૪	૪૪ થી ૫૫	૪૭ થી ૫૮	સારો
C	૨૮ થી ૩૭	૨૯ થી ૪૧	૩૧ થી ૪૩	૩૫ થી ૪૬	સામાન્ય
D	૧૭ થી ૨૭	૧૭ થી ૨૮	૧૯ થી ૩૦	૨૨ થી ૩૪	નબળો
E	૧૬ કે તેથી નીચે	૧૬ કે તેથી નીચે	૧૮ કે તેથી નીચે	૨૧ કે તેથી નીચે	અતિ નબળો

આગળ આપણે જે ઉદાહરણ લીધું તે ઉદાહરણ લઈને અક્ષરગ્રેડ આપવાની રીત સમજી લઈએ. હિરેન શહેરી વિસ્તારનો બાળક છે. તેની ઉંમર ૪ વર્ષની છે. એનો વાચનતત્પરતાની કસોટીનો કાચો , પ્રાપ્તાંક ૩૫ છે. કોઠા–૨ માં હિરેનનો અક્ષર ગ્રેડ શોધવા માટે ૪ વર્ષથી ૪ વર્ષ અને ૫ માસના ખાનામાં ૩૫ પ્રાપ્તાંક 'C'ની હરોળમાં આવે છે. માટે હિરેનને 'C' ગ્રેડ મળે. આના આધારે કહી શકાય કે હિરેન વાચન તત્પરતાની બાબતમાં સામાન્ય છે.

કસોટીની વિશ્વસનીયતા (Reliability)

જુદી જુદી પદ્ધતિઓના આધારે પ્રસ્તુત કસોટીની વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવામાં આવી છે. કસોટી–પુનઃકસોટી પધ્ધતિ (test-retest), અર્ધવિચ્છેદ પધ્ધતિ (Split half) અને કે. આર. સૂત્ર ૨૦ અને ૨૧ પ્રમાણે વિશ્વસનીયતા અનુક્રમે ૦·૯૫, ૦·૮૪, ૦·૮૮ અને ૦·૮૬ આવે છે. આ આંક બતાવે છે કે પ્રસ્તુત કસોટી વિશ્વસનીય છે.

કસોટીની પ્રમાણભૂતતા (Validity)

કસોટીની પ્રમાણભૂતતા પણ જુદી જુદી પધ્ધતિઓ દ્વારા ચકાસવામાં આવી છે, એમાં (Concurrent Validity) (સહગામી પ્રમાણભૂતતા) અને Predictive Validity નો પ્રમાણભૂતતાનો અંક અનુક્રમે ૦·૬૩ અને ૦·૬૦ આવે છે.

(૧૨)

વાચનતત્પરતા

કસોટી આપવા માટેની સામાન્ય સૂચનાઓ :–

૧. પ્રસ્તુત કસોટી વ્યક્તિગત કસોટી છે. તેથી એક સાથે માત્ર એકજ બાળકને પાસે બેસાડીને કસોટી આપવાની છે.

૨. કસોટી આપવા માટે જે સ્થળ પસંદ કરો તે સ્થળ એકાંત હોવું જોઇએ.

૩. કસોટી આપવાનું શરૂ કરતા પહેલા બાળકની સાથે અનૌપચારિક રીતે વાતચીત શરૂ કરવી. આ માટે તેનું નામ પૂછો, તેના કપડાંના વખાણ કરો વગેરે. એ રીતે બાળકને પહેલાં વિશ્વાસમાં લો.

૪. જો બાળક કસોટી આપતા શરૂઆતમાં જ કશું બોલે નહિ તો તેને બોલતું કરવા માટે તેના શરીરના અંગો પર પ્રશ્નો પૂછો. દા. ત. તમારી આંખ કયાં છે? તમારા હાથ કેટલા છે? આના જેવા બે-ત્રણ પ્રશ્ન પૂછીને તેમને જવાબો આપવા માટે તૈયાર કરો.

૫. ફરીથી બાળકને કહો કે, મને તમારું નામ યાદ ન રહ્યું. ફરીથી તમારું નામ કહો જોઇએ. તમારા પપ્પાજીનું નામ શું ? આ વિગત કસોટીના મુખપૃષ્ઠ પર નોંધી લો.

૬. કસોટી આપ્યા તારીખની તથા બાળમંદિરના કાર્યાલયમાંથી બાળકની જન્મ તારીખની નોંધ કરી લેશો.

૭. ૩.૫ વર્ષથી ઉપરના બાળકને જ કસોટી આપવી.

૮. દરેક પ્રશ્નના જવાબ માટે ૩૦ સેકન્ડનો સમય આપવો.

૯. બાળકના પ્રત્યેક પ્રયત્નને-સાચો હોય કે ખોટો હોય પ્રશંસા કરવી. સરસ, તમને તો બહુ સારું આવડે છે. પછી જ આગળ વધવું.

૧૦. બાળકને પેન્સિલ જ જવાબ આપવા માટે આપવી.

૧૧. બાળકને જવાબમાં જયાં લીટી દોરવી હોય ત્યાં દોરવા દેવી. પરંતુ તેને જવાબ આપવામાં મદદ કરવી નહિ.

૧૨. દરેક ઉપ-કસોટીની શરૂઆતમાં બે ઉદાહરણ આપવામાં આવ્યા છે.

૧૩. જે તે ઉપકસોટીની સૂચના સ્પષ્ટ રીતે બાળકને સમજાવો અને પહેલા ઉદાહરણમાં બાળક પાસે સાચા જવાબની નીચે લીટી દોરાવો.

૧૪. બીજા ઉદાહરણ વખતે બાળકને ફરીથી એ સૂચના આપો. પછી એને એની જાતે જ સાચો જવાબ શોધી કાઢીને તેની નીચે લીટી દોરવાનું કહો. આ સમયે જો બાળક સાચા

જવાબ નીચે લીટી ન દોરી શકે તો એને એની ભૂલ સમજાવો. અને ખોટા જવાબ આગળ: લીટી કરી છે ત્યાં : – કરાવીને સાચા જવાબ નીચે લીટી દોરવા જણાવો.

૧૫. બાળક જો તે કસોટીની સૂચના ન સમજે તો એને બે–ચાર વાર બોલીને શાંતિથી સમજાવવા પ્રયત્ન કરો.

૧૬. દરેક ઉપ–કસોટીની શરૂઆતની પહેલી બે–ત્રણ હરોળનાં જવાબો મેળવતી વખતે સૂચના જરૂર પડે તો બે થી ત્રણ વખત આપવી.

૧૭. દરેક ઉપકસોટીના જવાબો આપવા માટે બાળકને કેટલો સમય જોઇએ છે તેની નોંધ દરેક ઉપ–કસોટીના અંતે કરી લેવી.

૧૮. કસોટી શરૂ કરતા પહેલા બાળકને કહો કે તમને ચિત્ર જોવાનું ગમે છે? ચાલો, ત્યારે હું તમને એક પછી એક ચિત્ર બતાવીશ અને વિભાગ–૧ શરૂ કરો.

કસોટી આપવા માટેની વિશિષ્ટ સૂચનાઓ :–

કસોટી–૧ શબ્દનો અર્થ

પ્રસ્તુત કસોટીમાં પહેલા બે પ્રશ્નો ઉદાહરણ છે. એ ઉદાહરણ પ્રમાણે કસોટી આપવાનું શરૂ કરો.

૦ જુઓ, તમે આ પહેલી હરોળમાં શું જુઓ છો? જુદી જુદી વસ્તુઓના ચિત્ર છે. ખરુ ને? તો તમે ચિત્ર જોઇને વસ્તુનું નામ કહી શકો? પહેલું ચિત્ર શેનું છે? ઘરનું છે ખરુ ને? બીજુ ચિત્ર શેનું છે? મંદિરનું છે. બરાબર ને? : ચિત્ર પર આંગળી મૂકીને પૂછો? : હવે, એની પાસેનું ચિત્ર શેનું છે? હોડીનું છે ખરુ ને? અને છેલ્લું ચિત્ર શેનું છે? ઝાડનું છે. બરાબર છે. તો હવે આ ચિત્રોમાંથી મને હોડીનું ચિત્ર શોધી આપો જોઇએ. હવે તેની નીચે લીટી દોરો.

૦૦ આ હરોળમાં પણ જુદી જુદી વસ્તુઓના ચિત્રો આપેલા છે ખરું ને? તમે ચિત્ર જોઇને બધી વસ્તુઓ ઓળખી શકો છો? ....તમે હવે આ વસ્તુઓના નામ પણ કહી શકો ખરુ ને? તો, આ ચિત્રોમાંથી "કેળા"નું ચિત્ર શોધી કાઢો જોઇએ. હવે, એની નીચે લીટી દોરો. બાળકે ખોટા ચિત્ર નીચે લીટી દોરી હોય તો સાચા ચિત્ર નીચે લીટી દોરવા કહો.

૧. હવે, : ત્રીજી હરોળ બતાવીને : આ હરોળના બધા ચિત્રો બરાબર જુઓ. જોઈ રહયા? ચાલો ત્યારે, એમાંથી "બુશકોટ"નું ચિત્ર શોધી કાઢો જોઇએ. એની નીચે લીટી દોરો.

(૧૪)

૨. ચાલો, હવે એના પછીની હરોળના બધા ચિત્રો બરાબર જુઓ. એમાંથી "ટપાલી"નું ચિત્ર શોધી કાઢો જોઇએ. એની નીચે લીટી દોરો.

નોંધ :– હવે, ઉપર પ્રમાણેની સૂચના દરેક હરોળના ચિત્ર બતાવતી વખતે આપો. દરેક હરોળમાંથી નીચેના ચિત્ર શોધવા કહી, તેની નીચે લીટી દોરવા કહો.

૩. પેન્સિલ	૭. ટોપો	૧૧. ખલ	૧૫. વાઘ
૪. બરણી	૮. પંખો	૧૨. નગારું	૧૬. સ્કુટર
૫. ભમરડો	૯. ચમચો	૧૩. કબાટ	
૬. કાતર	૧૦. તારા	૧૪. ધનુષ	

કસોટી ૨ આકૃતિ–ભેદ

અહીં પણ પહેલા બે ઉદાહરણ આપેલા છે. સૌ પ્રથમ ઉદાહરણ નીચે પ્રમાણે સમજાવો. તે પછી કસોટી આપવાનું શરૂ કરો.

૦ હવે, આ હરોળના ચિત્રો જુઓ. જુદા જુદા ચિત્રો છે ખરું ને? વર્તુળ ઉપર આંગળી મુકીને જુઓ. આ પહેલું ચિત્ર શેનું છે? "૦" ગોળ છે ખરું ને? એની હરોળમાં આપેલા ચિત્રો એક પછી એક જુઓ અને એના જેવું જ "૦" ગોળ ચિત્ર શોધી કાઢો જોઇએ. હવે, એની નીચે લીટી દોરો. લીટી દોર્યા પછી – કહો, "બહુ સરસ".

૦૦ આ બીજી હરોળમાં પહેલું ચિત્ર બરાબર જુઓ. પછી એ હરોળમાં આપેલા બીજા ચિત્રો જુઓ. હવે, આ હરોળમાં કયું ચિત્ર પહેલા ચિત્રને મળતું આવે છે? એના જેવું જ છે તે શોધી કાઢો. તેની નીચે લીટી દોરો. બાળકે ભૂલ કરી હોય તો એમાં સુધારો કરાવો. સાચા ચિત્ર નીચે લીટી દોરી હોય તો ઉપર પ્રમાણે "બહુ સરસ" એમ કહો.

૧. ચાલો, હવે આપણે આગળ જોઇએ. એમાં આપેલું પહેલું ચિત્ર જુઓ. હવે, આ હરોળમાં આપેલા બીજા ચિત્રો જુઓ. પહેલા ચિત્રના જેવું જ ચિત્ર એ હરોળમાં કયું છે તે બતાવો જોઇએ. હવે, ચિત્ર નીચે લીટી દોરો.

૨. ચાલો, એના પછીની હરોળનું પહેલું ચિત્ર જુઓ જોઇએ. હવે એ હરોળના બીજા ચિત્રોમાંથી એના જેવું જ ચિત્ર કયુ છે? શોધી કાઢયું? સરસ–તો હવે, એની નીચે લીટી દોરો.

નોંધ : એજ પ્રમાણે ૩ થી ૨૦ સુધીના પ્રશ્નોના જવાબ આગળ વધો. દરેક વખતે ઉપર પ્રમાણે બોલતા જવાનું છે.

(૧૫)

કસોટી–૩ વાક્યનો અર્થ

પહેલા બે ઉદાહરણ સમજાવો.

० જુઓ, હવે અહીં હરોળમાં શું દેખાય છે? જુદા જુદા ચિત્રો છે ખરું ને? તો પહેલા ચિત્રમાં છોકરો શું કરે છે? છોકરો દાંત ઘસે છે ખરું ને? તે જ પ્રમાણે બીજા ચિત્રમાં છોકરો શું કરે છે? છોકરો ન્હાય છે. બરાબરને? ત્રીજા ચિત્રમાં શું જુઓ છો? છોકરો નખ કાપે છે, ખરું ને? છેલ્લા ચિત્રમાં છોકરી શું કરે છે? છોકરી માથું ઓળે છે. બરાબરને? ચાલો, હવે ફરીથી બધા ચિત્રો જુઓ. હવે, આમાં છોકરો ન્હાય છે, એવું ચિત્ર શોધી કાઢો જોઇએ. બહુ સરસ–હવે, તેની નીચે લીટી દોરો.

०० હવે, બીજી હરોળના ચિત્રો બરાબર જુઓ. પહેલાં ચિત્રમાં છોકરી શું પીએ છે? ફ્રૂટા પીએ છે ખરું ને? બીજા ચિત્રમાં ગાય શું કરે છે? ગાય પાણી પીએ છે બરાબર ને? એની પાસેના ચિત્રમાં માણસ શું કરે છે? છાપું વાંચે છે ને? અને છેલ્લા ચિત્રમાં છોકરો શું કરે છે? બૂટ પહેરે છે. ખરું ને? ચાલો, હવે ફરીથી બધા ચિત્રો જુઓ. હવે, છોકરો બૂટ પહેરે છે એવું ચિત્ર કયું છે? તેની નીચે લીટી દોરો. બાળક લીટી દોરવામાં ભૂલ કરે તો ભૂલ સુધારાવો.

૧. હવે, આ હરોળના જુદા જુદા બધા ચિત્રો જુઓ. હવે શોધી કાઢો કે કયા ચિત્રમાં છોકરો નમસ્તે કરે છે?

૨. ચાલો, એની પછીની હરોળના ચિત્રો જુઓ. હવે કયા ચિત્રમાં છોકરી દોરડા કુદે છે? ચિત્ર શોધી કાઢયું? તેની નીચે લીટી દોરો.

નોંધ : ઉપર પ્રમાણેની સૂચના દરેક હરોળના ચિત્ર બતાવતી વખતે આપો. દરેક હરોળમાંથી નીચેના ચિત્ર શોધી કાઢી તેની નીચે લીટી દોરવા કહો.

૩. કયા ચિત્રમાં ઘોડો ઘાસ ખાય છે?
૪. કયા ચિત્રમાં છોકરી બારી ખોલે છે?
૫. કયા ચિત્રમાં છોકરો ઝાડ પાછળ સંતાયો છે?
૬. કયા ચિત્રમાં માણસ ઊંટગાડી ચલાવે છે?
૭. કયા ચિત્રમાં મદારી ખેલ કરે છે?
૮. કયા ચિત્રમાં છોકરો સીડી ચઢે છે?
૯. કયા ચિત્રમાં પપ્પા રેડિયો સાંભળે છે?
૧૦. કયા ચિત્રમાં છોકરીના માથા પર ઘડો છે?
૧૧. કયા ચિત્રમાં છોડને પાણી પીવડાવવામાં આવે છે?
૧૨. કયા ચિત્રમાં કચરાપેટીમાં કચરો નાંખે છે?
૧૩. કયા ચિત્રમાં બેબી મિનારો ગોઠવે છે?
૧૪. કયા ચિત્રમાં સ્ત્રી ઝાંડે છે?

(૧૬)

કસોટી–૪ અનુલિપિ

ઉદાહરણ સમજાવીને કસોટી શરૂ કરવી.

० તમે ચિત્રો તો ખૂબ જોયા ખરું ને? પણ તમને દોરવાનું ગમે ખરું કે? તો જુઓ, આ શું દોરેલું છે? એ"   " લીટી છે બરાબર ને? તો, એના જેવું જ ચિત્ર પાસે આપેલા આ ચોરસમાં : ચોરસ બતાવીને : દોરો જોઇએ. લીટી દોર્યા પછી કહો– સરસ.

०० હવે, આ બીજા ચિત્રમાં શું દોરેલું છે? એ ઊભી "   " લીટી છે ખરું ને? તો એના જેવું જ ચિત્ર આ ચોરસમાં દોરો જોઇએ. અરે વાહ! – સરસ. ચાલો, ત્યારે હવે તમને આવું દોરવાનું આવડશે ને?

૧. આ ચિત્ર બરાબર જુઓ? હવે, એના જેવું જ ચિત્ર પાસેના ચોરસમાં દોરો.

૨. આ ચિત્ર પણ બરાબર જુઓ. એના જેવું જ ચિત્ર પાસેના ચોરસમાં દોરો.

આ પ્રમાણે આખી કસોટી : ૧૨ પ્રશ્નો : પૂરી કરાવો.

નોંધ : બાળકને ચિત્ર દોરવા માટે પૂરતો સમય આપશો. ઉતાવળ કરશો નહિ. છતાં બાળક કોઇ જગ્યાએ "કોપી" ન કરી શકે અથવા બહુ સમય લે તો તે પડતું મૂકી આગળ વધો. વિદ્યાર્થીને સૂચના આપો કે આ ચિત્ર દોરતાં ન ફાવ્યું ને? કંઇ નહિ. બીજી હરોળમાં તો તમને જરૂર આવડશે.

કસોટી–૫ ધ્વનિ–ભેદ

અ. શબ્દની શરૂઆતનો ઉચ્ચાર સરખો હોય તેવા શબ્દો :

ઉદાહરણ સમજાવીને કસોટી આપવી શરૂ કરો.

० પહેલી હરોળમાં આપેલા ચિત્ર જુઓ. એ ચિત્રોનાં દોરેલી વસ્તુઓના નામ હું એક પછી એક બોલીશ. તે બરાબર સાંભળશો. જુઓ ત્યારે, હું બોલું છું. કસોટી આપનારે ધીમી ગતિએ સ્પષ્ટ ઉચ્ચાર સાથે પહેલો અક્ષર છુટો પાડીને શબ્દો બોલવા. ચૌ....કી, ઢો....લક, સો....ફો અને મુ....ગટ. જુઓ, હું ફરીથી બોલું છું. ફરીથી આ પ્રમાણે શબ્દો બોલી બતાવવા. જુઓ, પહેલાં હું સો....ટી બોલું છું. તો સો....થી શરૂ થતું ચિત્ર કયું છે? શોધી કાઢો જોઇએ. સો....ફો....છે. બરાબરને? એટલે, "સો...ટી" ના જેવા અવાજવાળું ચિત્ર "સો....ફો" છે. બરાબર ને? તો, તમે શું યાદ રાખશો? સો...ટીની સાથે "સો....ફો....આવે. ચાલો તો હવે સોફા નીચે લીટી દોરો.

०० હવે, તમે પહેલો અક્ષર છુટો પાડીને ચિત્રોના નામ વાંચો. આ.... રતી, બૂ....ચ, સૂ....પડું અને આ....રસી.... હવે, હું ફરીથી બોલું છું.... તમે સાંભળો.... જુઓ, પહેલા, ચિત્રમાં શરૂઆતનો અક્ષર "આ" છે. તો "આ"થી શરૂ થતું ચિત્ર શોધી કાઢો જોઇએ. આ....રતીની સાથે આ....રસી આવે બરાબર ને? તો "આરસી" નીચે લીટી દોરો. જરૂર લાગે તો બે–ત્રણ વાર સરખા ઉચ્ચારવાળા શબ્દો બોલી બતાવો. બાળકની ભૂલ હોય તો તેમાં સુધારો કરાવો.

(૧૭)

ગુણાંકન માટેના સૂચનો :

૧. રંગીન પેન્સિલનો ઉપયોગ કરવો.

૨. ગુણાંકન ચાવીને ચુસ્ત રીતે વળગી રહેવું.

૩. સાચા જવાબ માટે '✓'નું અને ખોટા જવાબ માટે '×'નું નિશાન કરવું.

૪. દરેક ઉપકસોટીમાં મેળવેલ કુલ ગુણનો સરવાળો કસોટીના મુખપૃષ્ઠ ઉપર આપેલા ખાનામાં લખવો.

૫. છેવટે પાંચે ઉપકસોટીઓના ગુણનો સરવાળો કરીને કુલ ગુણ લખવા.

સાચા ઉત્તર

કસોટી ૧		કસોટી ૨		કસોટી ૩	
પ્રશ્ન ૧	c	પ્રશ્ન ૧	a	પ્રશ્ન ૧	c
૨	b	૨	a	૨	d
૩	b	૩	c	૩	c
૪	a	૪	c	૪	a
૫	d	૫	b	૫	b
૬	b	૬	c	૬	d
૭	a	૭	c	૭	a
૮	b	૮	b	૮	a
૯	d	૯	c	૯	a
૧૦	c	૧૦	c	૧૦	d
૧૧	c	૧૧	d	૧૧	a
૧૨	a	૧૨	d	૧૨	d
૧૩	d	૧૩	d	૧૩	d
૧૪	b	૧૪	d	૧૪	d
૧૫	d	૧૫	b		
૧૬	c	૧૬	b		
		૧૭	b		
		૧૮	c		
		૧૯	d		
		૨૦	b		